

ความสัมพันธ์ระหว่างการสัมผัสควันบุหรี่มือสองในบ้าน และการเจ็บป่วย
ด้วยโรคระบบทางเดินหายใจของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเดชอุดม
The Relationship between Secondhand Smoke Exposure in Household and
Respiratory Tract Infection of under Five Years Old Children,
Detudom Crown Prince Hospital

สุรศิษฐ์ โล่เจริญรัตน์*

Surasit Locharoenrat

Corresponding author: Email: locharoenratsurasit@gmail.com

(Received: November 21, 2023; Revised: November 29, 2023; Accepted: January 3, 2024)

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ : เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการสัมผัสควันบุหรี่มือสองในบ้านและการเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจ ของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

รูปแบบการวิจัย : การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive study)

วัสดุและวิธีการวิจัย : กลุ่มตัวอย่าง คือ พ่อ แม่ หรือผู้ดูแล และเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่เข้ารับการรักษาในหอผู้ป่วยกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเดชอุดม ด้วยโรคระบบทางเดินหายใจ ระหว่างวันที่ 1 เมษายน ถึง 30 กันยายน 2566 ได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 90 คน เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และแบบสอบถามข้อมูลการสัมผัสควันบุหรี่มือสองในบ้านของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่มีค่า IOC เท่ากับ 0.84 และ 0.86 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้ สถิติไคสแควร์

ผลการศึกษา : การเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี มีความสัมพันธ์กับการสัมผัสควันบุหรี่มือสอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2=18.42$, $p<.001$)

สรุปและข้อเสนอแนะ : ควรนำผลวิจัยที่ได้ไปนำไปใช้เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานเสนอแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางแก้ไขและป้องกันการเกิดการเจ็บป่วยของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี และเด็กในวัยอื่นๆจากการสัมผัสกับควันบุหรี่มือสอง

คำสำคัญ : ควันบุหรี่มือสอง; โรคระบบทางเดินหายใจ; เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

ABSTRACT

Purpose: To study the relationship between secondhand smoke exposure in household and respiratory tract infection of under five years old children.

Study design : This research is descriptive study.

Materials and Methods : The sample group was parents or caregivers and children under 5 years of age who were admitted to the pediatric ward. Detudom Crown Prince Hospital with respiratory disease Between 1 April and 30 September 2023, a purposive sampling of 90 peoples was selected by collecting data through interviews using questionnaires. Tools used questionnaire about exposure to secondhand smoke in the home of children under 5 years of age, IOC values were 0.84 and 0.86. The statistics used for data analysis were descriptive statistics. And analyze the relationship using Chi-square statistics.

Main findings : Respiratory illnesses in children under 5 years of age are related to exposure to secondhand smoke. Statistically significant ($\chi^2 = 18.42$, $p < .001$)

Conclusion and recommendations : The research results should be used to provide basic information to those involved. To find solutions and prevention The incidence of illness in children under 5 years of age and children of other ages from exposure to secondhand smoke.

Keywords: Secondhand smoke; Respiratory tract infection; Children

บทนำ

การสูบบุหรี่คือหนึ่งในปัญหาสุขภาพที่สำคัญที่ทุกสังคมทั่วโลกยังต้องเผชิญอยู่ จากสถิติขององค์การอนามัยโลกพบว่า มีผู้เสียชีวิตราวๆ 6 ล้านรายต่อปี ในจำนวนนั้นพบว่า มากกว่า 5 ล้านรายเสียชีวิตเนื่องจากการเป็นผู้สูบบุหรี่โดยตรง และมากกว่า 6 แสนราย ไม่ได้เป็นผู้สูบบุหรี่ด้วยตนเอง แต่เกิดจากการได้รับผลกระทบจากควันบุหรี่มือสอง และประมาณร้อยละ 80 ของประชากรที่สูบบุหรี่ทั่วโลกอาศัยอยู่ในประเทศด้อยพัฒนาถึงกำลังพัฒนา¹ สำหรับสถานการณ์การสูบบุหรี่ในประเทศไทยนั้นจากข้อมูลผลสำรวจพฤติกรรมและการสูบบุหรี่ ของประชากรไทย อายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ประจำปีพ.ศ.2564 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบจำนวนผู้สูบบุหรี่ในปัจจุบันคิดเป็นจำนวน 9.9 ล้านราย คิดเป็นอัตราการสูบบุหรี่คือร้อยละ 17.40 โดยแบ่งเป็นผู้ที่สูบบุหรี่เป็นประจำ จำนวน 8.7 ล้านราย และผู้ที่สูบบุหรี่เป็นครั้งคราว จำนวน 1.2 ล้านราย² และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ในปัจจุบัน พบว่า คนที่ไม่สูบบุหรี่ก็มีความเสี่ยงต่อการได้รับผลกระทบจากบุหรี่ได้ โดยที่ไม่ต้องเป็นผู้สูบเอง แต่เกิดจากการได้รับควันบุหรี่จากสิ่งแวดล้อม หรือจากควันบุหรี่ที่ผู้อื่นสูบซึ่งอยู่ในบริเวณเดียวกันที่เรียกว่า Environmental Tobacco Smoke (ETS) หรือควันบุหรี่มือสอง Second-hand Smoke (SHS) โดยควันบุหรี่มือสอง มี 2 ชนิด คือ คนสายหลัก (Main stream) หมายถึง ควันที่ผู้สูบบุหรี่ดูดเข้าไปในปากแล้ว พูดออกมาและควันซายข้างเคียง (Side stream) หมายถึง ควันที่ลอยออกจากปลายมวนบุหรี่ที่วางไว้ส่วนใหญ่แล้วคนที่อยู่รอบๆอยู่ทั่วไปมาจากควันซายข้างเคียงถึงร้อยละ 85.00 โดยควันบุหรี่ที่พ่นจากปากผู้สูบจะมีสารพิษน้อยลงเนื่องจากปอดของผู้สูบได้ดูดซึมสารพิษบางส่วนไว้แล้ว ดังนั้นควันบุหรี่ที่บุคคลใกล้เคียงกับ ผู้ที่สูบบุหรี่ได้รับเข้าไปที่แขนงซายข้างเคียงซึ่งมีปริมาณความเข้มข้นของสารพิษต่าง ๆ สูงกว่าและมีขนาดเล็กกว่าวันสายหลักจึงสามารถลงไปในปอดได้ดีกว่า ในควันบุหรี่มือสองนั้นมีสารเคมีอยู่มากกว่า 4,000 ชนิด โดยมีสารเคมีอย่างน้อย 250 ชนิด ที่เป็นอันตรายต่อร่างกาย ส่งผลกระทบต่อการทำงานของอวัยวะต่างๆ และมากกว่า 50 ชนิด ที่เป็นสารก่อมะเร็ง การได้รับควันบุหรี่มือสองแม้ในระดับต่ำก็สามารถทำให้เกิดอันตราย³

ดังนั้น ผู้ที่ได้รับควันบุหรี่มือสองจะเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยได้ไม่แพ้ผู้สูบบุหรี่ไม่ว่าจะเป็นโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจ โรคหัวใจขาดเลือด โรคหอบหืด โรคมะเร็งปอดและมะเร็งในส่วนอื่นๆ ของร่างกาย และจากการศึกษาพบว่าครึ่งหนึ่งของเด็กทั่วโลก หรือประมาณ 850 ล้านคน ได้รับควันบุหรี่มือสองในบ้านและในที่สาธารณะ องค์การอนามัยโลก (WHO) ระบุว่าบุหรี่คร่าชีวิตประชากรโลกมากถึง 8 ล้านคนต่อปี ในจำนวนนี้ 1.2 ล้านคน คือ ผู้ที่สัมผัสกับควันบุหรี่มือสอง โดยประเมินว่าควันบุหรี่มือสองคร่าชีวิตเด็กมากถึง 65,000 รายต่อปี เด็กมีความเสี่ยงสูงกว่าร้อยละ 50-100 ที่จะพัฒนาโรคที่เกี่ยวข้องกับทางเดินหายใจแบบเฉียบพลัน เช่น โรคหอบหืดและการเสียชีวิตแบบฉับพลัน⁴ และจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2564 พบว่า มีคนไทยหลายล้านคนได้รับควันบุหรี่มือสองในบ้าน โดยพบร้อยละ 23.70 ของคนสูบบุหรี่มีการสูบบุหรี่ในบ้านหรือคิดเป็นทุก 10 ครอบครัว จะมี 5 ครอบครัวที่มีคนสูบบุหรี่ และมี 3 ครอบครัวมีการสูบบุหรี่ในบ้าน ทำให้มีเด็กไม่ต่ำกว่า 5 ล้านคนเป็นอย่างน้อย ที่ได้รับควันบุหรี่มือสองในบ้าน สอดคล้องกับรายงานภาระทางเศรษฐศาสตร์และการพยากรณ์ โรคของเด็กก่อนวันวัยเรียน ปี พ.ศ. 2562 โดย ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ ร่วมกับมหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า ผู้สูบบุหรี่มีในบ้านก่อให้เกิดควันบุหรี่มือสอง ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี ด้วยภาวะหอบเฉียบพลัน ซึ่งร้อยละ 67 มีโอกาสเจ็บป่วยแบบฉุกเฉินซ้ำ และร้อยละ 32.00 มีอาการหนักจนต้องนอนโรงพยาบาล เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลด้วยภาวะหอบเฉียบพลัน มีต้นทุนเฉลี่ยของการรักษา 1 ราย เท่ากับ 20,269 บาท ทั้งประเทศคิดเป็นค่าใช้จ่ายราว 779 ล้านบาท⁵

เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีเป็นบุคคลที่มีความไวต่อการรับเชื้อในระบบทางเดินหายใจมากกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ ทั้งยังเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดโรค เนื่องจาก ร่างกายยังอ่อนแอ ภูมิคุ้มกันโรคต่ำและที่สำคัญระบบทางเดินหายใจของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีมีความแตกต่างกับระบบทางเดินหายใจของผู้ใหญ่เนื่องจากเด็กเล็กมีลิ้นใหญ่ เมื่อเปรียบเทียบกับช่องปากของเด็ก จึงหายใจทางจมูกเป็นหลัก หลอดลม

ของเด็กยาวและขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางน้อยกว่าผู้ใหญ่ มีต่อมเมือกในเยื่อหูทางเดินหายใจมากกว่าแตกกำจัด สิ่งคัดหลั่งได้ยากกว่าผู้ใหญ่ ท่อหลอดลมด้านซ้าย และด้านขวาหักมุมค่อนข้างน้อยกับแนวดิ่ง ทำให้สาลักสิ่งแปลกปลอมได้ง่าย เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีที่ได้รับควันบุหรี่มือสองจะทำให้เกิดความเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อทางเดินหายใจได้มากขึ้น เช่น หอบหืดหลอดลมอักเสบและปอดบวม³ และจากการศึกษาของ วิภาวรัตน์ สุวรรณไวพัฒนะ⁶ ได้ศึกษาการสัมผัสควันบุหรี่มือสองในบ้านและการเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ชุมชนข้างเผือก อ.เมือง จ.นครราชสีมา พบว่าเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ในชุมชนข้างเผือกมีการสัมผัสควันบุหรี่มือสองเป็นจำนวนมากและสัมพันธ์กับการเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจ และเนาวรัตน์ เจริญคำ⁷ ศึกษาผลกระทบของควันบุหรี่มือสองต่อระบบทางเดินหายใจของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี พบว่า จำนวนบุหรี่ที่สูดภายในบ้านต่อวันโดยสมาชิกครอบครัวของกลุ่มศึกษามากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญ กลุ่มศึกษามีสมาชิกครอบครัวสูบบุหรี่ขณะอุ้มเด็กมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ร้อยละ 26 และร้อยละ 7 ตามลำดับ เด็กในกลุ่มศึกษารับสัมผัสควันบุหรี่มือสองภายในบ้านและนอกบ้านมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ สรุปว่า เด็กที่รับสัมผัสสูดดมควันบุหรี่มือสองมีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคทางเดินหายใจส่วนล่างมากขึ้นเกือบ 4 เท่า

โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเดชอุดมเป็นโรงพยาบาลทั่วไปขนาด 5 จำนวน 350 เตียง เป็นโรงพยาบาลแม่ข่ายอุบลราชธานีโซน 4 ประกอบด้วย อำเภอน้ำยืน บุณฑริก นาจะหลวย พงศรีอุดม น้ำอูน และเดชอุดม จากแนวโน้มผู้ป่วยเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีที่เข้ารับการรักษาด้วยโรคระบบทางเดินหายใจในปี พ.ศ.2563-2565 ร้อยละ 22.50, 30.20 และ 44.50 ซึ่งมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นตามลำดับ และจากข้อมูลการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของประชากรในจังหวัดอุบลราชธานี ในปี พ.ศ. 2565 พบว่า จังหวัดอุบลราชธานีโซน 4 มีจำนวนผู้สูบบุหรี่มากที่สุดร้อยละ 40.50 และพบว่ามีเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่อาศัยอยู่ร่วมกับสมาชิกในบ้านที่สูบบุหรี่ ร้อยละ 36.50⁸ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจการศึกษาวิจัยเพื่อความสัมพันธ์ระหว่างการสัมผัสควันบุหรี่

มือสองในบ้านและการเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ของผู้ป่วยเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีที่เข้ารับการรักษา ในหอผู้ป่วยเด็กโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเดชอุดม ด้วยโรคระบบทางเดินหายใจ ซึ่งผลจากการศึกษาในครั้งนี้จะนำไปใช้เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานเสนอแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางแก้ไขและป้องกันการเกิด การเจ็บป่วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการสัมผัสควันบุหรี่มือสองในบ้านและการเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

วิธีดำเนินงานวิจัย

รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Study) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการสัมผัสควันบุหรี่มือสองในบ้านและการเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจ ของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาค้นครั้งนี้คือ พ่อ แม่ หรือผู้ดูแล และเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่เข้ารับการรักษาในหอผู้ป่วยกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเดชอุดม ด้วยโรคระบบทางเดินหายใจ ระหว่างวันที่ 1 เมษายน ถึง 30 กันยายน 2566

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พ่อ แม่ หรือผู้ดูแล และเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่เข้ารับการรักษาในหอผู้ป่วยกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเดชอุดม ด้วยโรคระบบทางเดินหายใจ การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในช่วงเวลาที่ศึกษาวิจัย ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 90 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ผู้ป่วยเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ได้รับการวินิจฉัยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจ ได้แก่ หวัด หลอดลมอักเสบ ปอดอักเสบ โดยไม่นับรวมถึงโรคประจำตัวหรือโรคเรื้อรังทางเดินหายใจเช่น โรคปอดเรื้อรังโรคหอบหืด
2. ไม่พิการทางกายและจิตที่ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการสัมภาษณ์

3. ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามการสัมผัสควันบุหรี่มือสองในบ้านของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของ พ่อ แม่ หรือผู้ดูแลเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้แต่ละเดือน และแบบสอบถาม การเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจของเด็กในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา และ 2) แบบสอบถามข้อมูลการสัมผัสควันบุหรี่มือสองในบ้านของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ประกอบด้วยข้อมูลการสูบบุหรี่ของคนในบ้าน เช่น มีคนในบ้านสูบบุหรี่หรือไม่ ผู้สูบบุหรี่เป็นใคร ปริมาณการสูบบุหรี่ในแต่ละวัน บริเวณที่สูบบุหรี่คนสูบบุหรี่มีเด็กต่ำกว่าห้าปีอยู่ด้วยหรือไม่

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ตรวจสอบความตรงของเนื้อหาส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของ พ่อ แม่ หรือผู้ดูแลเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี และ ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลการสัมผัสควันบุหรี่มือสองในบ้านของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน คือ กุมารแพทย์, แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตเวชและสารเสพติด และแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัว ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.84 และ 0.86

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และการพิทักษ์สิทธิแก่กลุ่มตัวอย่าง
2. ดำเนินการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม
3. ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามทั้งหมดไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. วิเคราะห์ข้อมูลลักษณะประชากรใช้สถิติเชิงพรรณนา โดยใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการสัมผัส ควันบุหรี่มือสองกับการเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจโดยใช้สถิติไคสแควร์

การพิทักษ์สิทธิและจริยธรรมการวิจัย

การศึกษานี้ผ่านคณะกรรมการจริยธรรมสำนักงานสาธารณสุข จังหวัดอุบลราชธานี หนังสือเลขที่ SSJ.UB 2566-037 ลงวันที่รับรอง 10 พฤษภาคม 2566 มีการพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมวิจัย โดยผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์การดำเนินการวิจัย ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ก่อนขอความยินยอมเข้าร่วมการวิจัยด้วยการลงลายมือชื่อ ซึ่งผู้ร่วมวิจัยสามารถถอนตัวออกจากโครงการได้ตลอดเวลาโดยไม่ส่งผลกระทบต่อข้อมูลจะเก็บเป็นความลับโดยไม่เปิดเผยชื่อ

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 90 คน เป็นเพศหญิง 80 คน (88.89%) และเป็นเพศชาย 10 คน (11.11%) อายุของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 20-34 ปี 63 คน (70.00%) การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ระดับชั้นประถมศึกษา 56 คน (62.22%) มีสถานภาพสมรส 86 คน (95.56%) อาชีพส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป 48 คน (53.33%) รายได้ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 1,000-15,000 บาท 48 คน (53.33%) ผู้ป่วยเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ในครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 72 คน (80.00%) และส่วนใหญ่อายุอยู่ระหว่าง 2-3 ปี 49 คน (54.44%)

2. ความสัมพันธ์ของการสัมผัสควันบุหรี่มือสองในบ้านและการเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

จำนวนและร้อยละลักษณะการสูบบุหรี่ของคนในบ้านพบว่า แต่ละครัวเรือนมีผู้สูบบุหรี่ในครอบครัว 84 คน (93.33%) ในแต่ละครัวเรือนมีผู้สูบบุหรี่ อย่างน้อยหนึ่งคนมีจำนวน สูงถึง 74 คน (88.09%) ปริมาณบุหรี่ที่สูบบุหรี่ในแต่ละวันมากที่สุดเฉลี่ย 6-10 มวน (39.28%) ส่วนใหญ่สูบบุหรี่ภายในบ้านจำนวน 42 คน (50.00%) และที่สำคัญส่วนใหญ่ของบุคคลในครอบครัวที่สูบบุหรี่ สูบขณะมีเด็กอยู่ด้วย (61.90%) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตาราง 1 จำนวน ร้อยละ และลักษณะการสูบบุหรี่ของคนในบ้าน

ลักษณะการสูบบุหรี่	จำนวน(%)
ผู้ที่สูบบุหรี่ในครอบครัว (n=90)	
มี	84(93.33)
ไม่มี	6(6.67)
จำนวนผู้สูบบุหรี่ในครอบครัว (n=84)	
1 คน	74(88.09)
2 คน	10(11.91)
บริเวณที่คนในครอบครัวสูบบุหรี่ (n=84)	
สูบในบ้าน	42(50.00)
สูบนอกบ้าน	20(23.10)
สูบในและนอกบ้าน	22(26.19)
ปริมาณบุหรี่ที่สูบในแต่ละวัน (n=84)	
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5	28(33.33)
6-10 มวน	33(39.29)
11-15 มวน	7(8.33)
16-20 มวน	10(11.91)
มากกว่า 20 มวน	6(7.14)
ขณะที่บุคคลในครอบครัวสูบบุหรี่มีเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี อาศัยอยู่ (n=84)	
มี	52(61.90)
ไม่มี	32(38.09)

เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี จำแนกตามการป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจกับการสัมผัสควันบุหรี่มือสอง เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่ไม่มีคนสูบบุหรี่ป่วยเป็นโรคระบบทางเดินหายใจ (12.50%) เด็กที่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีคนสูบบุหรี่แต่สูบในขณะที่เด็กไม่อยู่ในบ้านป่วย (46.87%) ในขณะที่

เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีคนสูบบุหรี่และสูบที่มีเด็กอยู่ในบ้านมีเด็กป่วย (76.92%) และพบว่าการเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจ มีความสัมพันธ์กับการสัมผัสควันบุหรี่มือสอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 18.42$, $p < .001$) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์การเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี กับการสัมผัสควันบุหรี่มือสอง (n=90)

การสัมผัสควันบุหรี่มือสอง	โรคระบบทางเดินหายใจ		χ^2	p
	เป็น จำนวน(%)	ไม่เป็น จำนวน(%)		
ไม่มีผู้สูบบุหรี่	2(16.66)	10(83.34)	18.42	<.001
สูบบุหรี่มีเด็ก	40(85.10)	7(14.89)		
สูบบุหรี่ไม่มีเด็ก	15(48.38)	16(51.61)		

วิจารณ์

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสัมผัสควันบุหรี่มือสองในบ้าน และการเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเดชอุดม จากการวิเคราะห์ ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำนวน พบว่ากลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นพ่อ แม่ หรือผู้ดูแลเด็กจำนวน 90 คน เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมีจำนวน 80 คน เพศชาย 10 คน ผู้ที่สูบบุหรี่ในครอบครัวส่วนใหญ่ คือ เพศชาย ได้แก่ พ่อ (60.21%) สอดคล้องกับผลการวิจัย สุนิดา ปรีชาวงษ์⁹ ที่กล่าวไว้ว่าการสูบบุหรี่ถูกให้การยอมรับในสังคมเพศชายมากกว่าเพศหญิง การสูบบุหรี่แสดงถึงการโตเป็นผู้ใหญ่ มีความกล้าหาญ ความเป็นเพศชาย เมื่อพิจารณาถึงกลุ่มอายุ พบว่า ผู้ใหญ่ตอนต้นช่วงอายุ 22-30 ปี มีจำนวนผู้สูบบุหรี่มากที่สุด (56.50%) ซึ่งเป็นวัยทำงาน ที่มีปัจจัยในการซื้อหาบุหรี่มาสูบ เช่นเดียวกับสถานการณ์การสูบบุหรี่ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ² ที่พบว่า กลุ่มช่วงวัยที่มีการสูบบุหรี่มากที่สุด คือ วัยทำงานร้อยละ 30.20 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มวัยทำงานมีสัดส่วนการสูบบุหรี่มากกว่าช่วงกลุ่มวัยอื่น เนื่องจากกลุ่มวัยทำงานมีรายได้เป็นของตนเอง สามารถมีกำลังในการซื้อบุหรี่เพื่อนำมาบริโภคได้ ระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ซึ่งต้องทำงานหนัก มีความเหนื่อยล้า และมีความเครียด การสูบบุหรี่จึงเป็นทางออกที่ใช้ในการคลายเครียดได้

จากงานวิจัย พบว่า จากการทดสอบความสัมพันธ์ของการสัมผัสควันบุหรี่มือสองในบ้าน และการเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจโดยใช้สถิติ Chi-Square test พบว่า เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่ป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจมีความสัมพันธ์กับการสัมผัสควันบุหรี่มือสองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 18.4, p < .001$) ในทำนองเดียวกับการศึกษาของสำนักงานสถิติแห่งชาติ² ในการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของประชากรไทย ที่พบว่า มีประชากรที่เป็นเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ได้รับควันบุหรี่มือสองมากถึง 5.31 ล้านคน และเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจร้อยละ 60.52; และสอดคล้องกับวาริรัตน์ สุวรรณไวพัฒนา⁶ พบว่า เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี มีการสัมผัสควันบุหรี่มือสองในบ้าน และสัมพันธ์กับการเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจ เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กที่อาศัยในครัวเรือนที่ไม่มีการสูบบุหรี่ เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลด้วยโรคติดเชื้อทางเดินหายใจพบว่ามีจำนวนน้อยกว่าเด็กที่อยู่ในครัวเรือนที่มีคนสูบบุหรี่ ซึ่งประชากรเด็กไทยกำลังประสบปัญหาสุขภาพ จากการสัมผัสควันบุหรี่มือสองที่บ้าน ก่อให้เกิดความเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อทางเดินหายใจ เนื่องจากเด็กยังมีภูมิคุ้มกันต่ำ และมีร่างกายที่ยังไม่โตเต็มที่ ทำให้เสี่ยงขนาดใหญ่กว่าช่องปาก ทำให้เด็กต้องหายใจทางจมูกเป็นหลัก หลอดลมของเด็กยาว และขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางน้อยกว่าผู้ใหญ่ มีต่อมเมือกในเยื่อทางเดินหายใจกำจัดสิ่งคัดหลั่งได้ยากกว่าผู้ใหญ่ รวมทั้งลักษณะของท่อหลอดลมที่ทำให้สำลักสิ่งแปลกปลอมได้ง่าย ส่งผลให้เกิด หลอดลม

อักเสบและปอดบวมสูงกว่าเด็กทั่วไป มีอัตราการเกิดโรคหืดเพิ่มขึ้น เกิดการติดเชื้อของหูส่วนกลาง ดังนั้นการส่งเสริมป้องกันไม่ให้เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีสัมผัสกับควันบุหรี่มือสองจึงอาจมีผลให้เด็กเหล่านั้นเป็นโรคระบบทางเดินหายใจน้อยลงได้¹⁰

ข้อเสนอแนะ

ควรนำผลวิจัยที่ได้ไปนำไปใช้เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานเสนอแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางแก้ไขและป้องกัน การเกิด การเจ็บป่วยของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี และเด็กในวัยอื่นๆ จาก การสัมผัสกับควันบุหรี่มือสอง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาวิจัยปัจจัยอื่นๆที่สัมพันธ์กับการที่เด็กเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจ เช่น อายุเด็ก การเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง เป็นต้น
2. ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการสัมผัสควันบุหรี่มือสองของเด็กในครอบครัวและชุมชน
3. ศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพในพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของผู้ปกครองที่มีเด็กในบ้าน เช่น การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

1. World Health Organization. WHO report on the global tobacco epidemic 2021: addressing new and emerging products. Switzerland: World Health Organization; 2021.
2. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. รายงานสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2565. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์ จำกัด; 2565.
3. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. ในบุหรี่มีสารพิษอะไรบ้าง. [อินเทอร์เน็ต]. 2566 [เข้าถึงเมื่อ 22 มกราคม 2566] เข้าถึงได้จาก : <https://www.thaihealth.or.th/Content/3915787.html>
4. World Health Organization. Global report on trends in prevalence of tobacco use 2000–2025. 3rd ed. Geneva: World Health Organization; 2019.
5. มหาวิทยาลัยมหิดล ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ. รายงานสถานการณ์การบริโภคยาสูบของประเทศไทย พ.ศ.2562. กรุงเทพฯ: สันทวิกิจพรินติ้ง; 2562.
6. วิจารณ์ สุวรรณไพบูลย์. ความสัมพันธ์ระหว่างการสัมผัสควันบุหรี่มือสองในบ้านและการเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี. วารสารการพยาบาลและการศึกษา. 2556; 6(2):113-23.
7. เนาวรัตน์ เจริญคำ. โรคระบบทางเดินหายใจส่วนล่างในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ขวบกับการสัมผัสควันบุหรี่มือสอง. [อินเทอร์เน็ต]. 2566 [เข้าถึงเมื่อ 22 มกราคม 2566] เข้าถึงได้จาก<https://www.ashthailand.or.th/uploads/ckfiles/1657261966>
8. โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเดชอุดม. งานสุขศึกษา. ข้อมูลการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของประชากรในจังหวัดอุบลราชธานีโซน 4 ปี 2565. อุบลราชธานี: โรงพยาบาล; 2565.
9. สุนิดา ปรีชาวงษ์. ปัจจัยทำนายการเลิกสูบบุหรี่ในประชากรวัยผู้ใหญ่: การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ.วารสารพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2556;24:16-30.
10. World Health Organization. It's time to invest in cessation: the global investment case for tobacco cessation. Methodology and results summary. Geneva: World Health Organization; 2021.